

מגד ירחחים

146

מר חשון תשע"ב

עלון חודשי להנחלת משנתו ומורשתו של מרן הראי"ה קוק זצ"ל

על משנת הראי"ה מאת הראי"ה קוק זצ"ל

כל האמצעים המחזיקים איזו מגמה רוחנית גבוהה כללית ראויים להיות מוחשיים באותו הגובה והנועם שעצם המגמה מורגשת בו

אורות התשובה פ"ו ז

הזורעים בדמעה ברנה יקצורו

התורה קדמה לעולם. התורה היא תכנית היעוד של הבריאה כפי שמובא במדרש: "התורה אומרת אני הייתי כלי אומנותו של הקב"ה. בנוהג שבעולם מלך בשר ודם בונה פלטין, אינו בונה אותה מדעת עצמו אלא מדעת אומן, והאומן אינו בונה אותה מדעת עצמו, אלא דיפתראות ופינקסאות יש לו, לדעת היאך הוא עושה חדרים, היאך הוא עושה פשפשוין, כך היה הקב"ה מביט בתורה, ובורא את העולם" (בראשית רבה פ"א). כשעומדים לבנות בנין אין בונים אותו תחילה ורק אחר כך מחליטים מה תהא מטרתו, אלא תחילה קובעים את יעוד המבנה ובהתאם לכך מתכננים את צורתו ותכולתו ועל פי התרשימים הללו בונים את המבנה. כך נהג הקב"ה עם עולמו, תחילה קבע את מטרת הבריאה ויעודה, אותם רשם הקב"ה בתורתו, ועל פיה ברא את העולם. ממדרש זה אנו למדים שהיו שני שלבים בבריאה: א. שלב התכנית ("מביט בתורה") ב. שלב ההגשמה ("ובורא את העולם") נשאלת השאלה האם הבריאה בהתגשמותה תואמת את התכנית המקורית של הבריאה או שקיים פער בין התכנית להגשמה, כמאמר: "בתחילה עלה במחשבה לבראותו במדת הדין וראה שאין העולם מתקיים והקדים מדת רחמים ושיתפה למדת הדין" (רש"י בראשית א א).

אין זו הדוגמא היחידה לפער שבין התכנית המקורית של הבריאה להגשמתה בפועל. דוגמא נוספת לפער הזה בין התכנון להגשמה בבריאה הוא "טעם העץ וטעם פרוו". שהרי מתחילת הבריאה ראוי היה טעם העץ להיות כטעם פרוו (ככתוב: "עץ פרי עושה פרי") והוא לא עשתה כן אלא "ותוצא הארץ עץ עושה פרי" ולא "עץ פרי". גם כאן אנו רואים שההגשמה אינה כמו התכנון. את הסיבה לפער הזה מסביר מרן הראי"ה בספרו "אורות התשובה" (פ"ו ז): "מתחילת הבריאה ראוי היה טעם העץ להיות גם הוא כטעם פרוו. כל האמצעים (העץ) המחזיקים איזו מגמה רוחנית גבוהה כללית ראויים היו להיות מוחשיים באותו הגובה והנועם שעצם המגמה (הפרו) מורגשת בו כשאנו מצירים אותה (כך הייתה צריכה הבריאה להיות לפי התכנית הראשונה שלה). אבל טבע הארץ, התנודדות החיים ולאות הרוחניות כשהיא נסגרת במסגר הגופניות, גרם שרק טעמו של הפרי, של המגמה האחרונה, האידיאל הראשי, מורגש הוא בנעמו והדרו, אבל העצים הנושאים עליהם את הפרי, עם כל נחיצותם לגידול הפרי, נתעבו ונתגשמו ואבדו את טעמם".

החלוקה הזו של אמצעים ומטרה אינה רק בעץ ובפרו, היא קיימת בכל תחומי החיים, ואנו מכירים אותה מקרוב גם בעונות

השנה. התורה חילקה את עונות השנה: "כָּל יְמֵי הָאָרֶץ זָרַע וְקָצִיר וְחֹם וְקֹץ וְחֹרֶף וַיּוֹם וְלַיְלָה לֹא יִשְׁבֹּתוּ" (בראשית ח כב) ובחלוקה הזו אנו מוצאים את האמצעים (החורף והזרע) והמטרה (הקץ והפרי).

תקופת החורף המתחילה בחודש מר-חשון היא התקופה בה אדם משקיע, חורש, זורע ומשקה מבלי שיקבל מיד תמורה לעמלו. בתקופה הזו זמן החושך מרובה מזמן האור, היום קצר והלילות ארוכים. נוסף להם הגשמים והרוחות, הסופות והקור מאלצים את האדם להסתגר בביתו, ולא לחינם אמר דוד מלכנו: "הזורעים בדמעה" מה שמחזיק את האדם היא האמונה, כמו שנאמר בירושלמי: "שמאמין בחי העולמים וזורע" (תוס' שבת לא א), והיטיב לתאר אותה ידידי הרב עוזי קלכהיים זצ"ל, בספרו "באר מגד ירחים" על חודש "מר-חשון": "הנה עברו ביעף החגים, וגם הקיץ כבר חלף עבר לו, ונכנסים אנו עתה אל החורף עם הצפיה הדרוכה לברכת הגשמים. בינתיים נושרים העלים אחד אחד, ונופלים שרועים על האדמה היבשה והצחיחה, וממעל השמים האפורים, מתחברים ומתקשרים בעננים. הנה החושך אשר יכסה ארץ הולך ומתגבר בעקבות התקצרות הימים. תקופת הסתיו במעטה עלי השלכת מעוררת בנו את תחושת ההפסד והכליה... וכאן בא פתגמו של מרן הרב 'כשהנשמה מאירה - גם שמים עוטי ערפל מפיקים אור נעים' כדי לרוממו ולהאיר את דרכנו". ואכן התקופה הזו היא תקופה רדומה ולא לחינם אין בה כל חג מן התורה. לעומת זאת בקיץ מתחילה עונת הקציר באה השמחה ככתוב: "ברנה יקצורו". עונה זו היא עונת הפרי ולכן בעונה הזו קבעה התורה את כל חגיה: בניסן - פסח חג הקציר, בסיון - שבועות חג הביכורים, בתשרי - סוכות חג האסיף.

זהו המצב הקיים היום אבל לעתיד לבוא ייסגר הפער הזה של העץ ופרו, כמו שכתב מרן הראי"ה: "כל פגם סופו לתיקון, על כן מובטחים אנו בברור שיבואו ימים שתשוב הבריאה לקדמותה וטעם העץ יהיה כטעם הפרי, ואורחות החיים המעשיים לא יהיו גורמים לחוץ (לשון חציצה) בעד הנועם של האור האידיאלי". מגמה זו אנו רואים גם בעונות השנה וגם במהלך ההיסטוריה שהחלו לזלוג חגים ומועדים גם לעונת החורף, חג החנוכה, ט"ו בשבט וחג הפורים. אמנם חודש מר-חשון נשאר עדיין "יתום" ואין בו כל אירוע של חגיגות, אבל בתיקון הכללי גם החודש הזה שזורעים בו בדמעה יהפך לשון ולשמחה ונסו יגון ואנחה.

הרב יעקב הלוי פילבר
ירושלים

צדק חברתי כלכלי במשנתו של הרב קוק

מיוחסים לאבינו שבשמים... האחדות, שבאה... למטרת אהבת כל יחיד לעצמו, היא אחדות מקרית... ואין סופה להתקיים, כי אין לה מרכז אמיתי, וגם כשהאחדות לכאורה מתגדלת סופה לשלהבת שנאה ומלחמת אחים, בהיות כל יחיד מושך להנאת עצמו. אבל האחדות, שבאה מצד

ההכרה בערך התכלית העליון... יסודתה באהבת הכלל באמת וסופה להתקיים...". כך הסביר הרב את בעיית "כל הנותן שלום לחברו קודם שיתפלל כאילו עשאו במה" (ברכות יד ע"א, עולת ראייה א, עמ' רנז), בחזונו את קריסת הקומוניזם כבר בראשית עלייתו.

מן הרב קוק מרחיב את תפישתו בנושא סביב מצות השמיטה, שראה בהלכותיה יישום בזעיר-אנפין של ההדרכה הכלכלית התורנית, וכמשווה גדול בין השכבות השונות של העם במתכונת ישראלית טהורה (הקדמה לשבת הארץ, עמ' יז-יח). העולם המתוקן דורש ביטול הרכושנות הקפיטליסטית, "אין רכוש פרטי מסוים ולא זכות קפדנית, ושלוש א-להי שורר על כל אשר נשמה באפו. 'והיתה שבת

מן הראי"ה, צייר דניאל דביר ז"ל

הארץ לכם לאכלה, לך ולעבדך ולאמתך ולשכורך ולתושבך הגרים עמך, ולבהמתך ולחיה אשר בארץ תהיה כל תבואתה לאכל" (ויקרא כה, ז). העשירים ילוו בשמחה לנצרכים לא רק ללא ריבית, אלא שאף יוותרו על ההחזר, ואפילו יעדיפו להציע השקעה ושותפות אמיתית עם העניים. הפרדסים יהיו תמיד פתוחים לכל, אפילו לבהמות. גם הלוקחים לא יצברו הון וייקחו רק לג' סעודות בלבד, "וחמדת העושר המתגרה על ידי המסחר משתכחת... 'לאכלה ולא לסחורה' (ע"ז, סב ע"א, שם)".

הרב קוק אינו מפרט מה לעשות בין השמיטות, אך לדבריו, השנה השביעית מתווה כיוון.

אף חלוקת הארץ בין השבטים והמשפחות הייתה שוויונית, ומצוות היובל מחזיר שוויונית חברתית זאת בכל דור מחדש. הרב מתאר שההרמוניה של אחווה הנלמדת ומתבטאת במשפחה, אמורה להיראות גם ביחסים "בין שכיר לשוכר, בין עובד לנותן-עבודה, בין חכמי חידות לעמלי כפים" (אורות, עמ' מג).

מן הרב לא היה נאיבי, והכיר היטב את המתח המתמיד הקיים "בינתיים" בין עולם הקניין והרכוש שהתירה התורה והנהוג מעולם, לבין האידיאלים של רחמים, צדק ושוויון, ואף מזהיר מפתרונות מלאכותיים כדוגמת הסוציאליזם, המנסים לקצר את התהליכים. טוב יעשו כלכלנו אם יקשיבו לאזהרת הרב ובמקום להתמקד רק בשינוי מבני כלכלי, אינפר-סטרוקטורלי כלשונו של קרל מרקס, יתרכזו בחינוך הפנימי והערכי, ושינוי סדרי העדיפות (עין איה, שבת א, לב).

על כן, עד שנגיע ל"עולם שכולו שמיטה", מחנכת התורה לפחות ל"הפסקת הסדר החברתי בצדדים ידועים, מתקופה לתקופה", כפי ש"אותה הפעולה, שהשבת פועלת על

נושא הצדק החברתי הטריד את מן הרב קוק זצ"ל ואת דורו הרבה יותר ממה שהוא מעסיק אותנו, על אף המחאות האחרונות. צעירים יהודים רבים, במיוחד במזרח אירופה וביישוב החדש בארץ, נהרו אחרי הסוציאליזם וחלום השוויון בתור אידיאולוגיה ואורח חיים ולא כמחאה המתמקדת בצדדים הפרגמטיים כדי להקל על החיים.

מן הרב קוק לא ראה בכך אפיזודה חולפת, אלא מהלך היסטורי, הרבה מעבר למפלגה או הסתדרות מסוימת. הוא לא רק תמך אלא אף ראה א-לוהיות (!) בעצם התופעה, למרות היותה לרוב אפילו אנטי-דתית, "אין אנו מצטערים אם תוכל איזו תכונה של צדק חברתי להיבנות בלא שום ניצוץ של הזכרה אלוקית, מפני שאנחנו יודעים שעצם שאיפת הצדק, באיזו צורה שתהיה, היא בעצמה ההשפעה האלוקית היותר מאירה".¹ הרב רואה בתיקונים חברתיים-כלכליים חלק בלתי נפרד מהתשובה העולמית (אורות התשובה ד, ג), ואף רואה אידיאל בעצם המחאה החברתית, אפילו אם היא לא תניב פרי מעשי (עין איה, שבת ה, כה).

חזון הנביאים מהווה חלק עקרוני ב"ציונות" של הרב קוק, "לנהל מדינה וכלכלה על יסודות הטוב, החכמה, היושר וההארה האלוקית הבוררה" (אורות, עמ' יד). צמצום המוסר ל"קן הקטן" הוא חלק מקללת הגלות, אך מוסר של יחידים "באין לה מעמד מרומם רשמי בחיי עם וממשלה... במה נחשבת היא? (שם, עמ' קח-קט).

מן הרב חיידד את ההבדל העקרוני בין התורה לבין הנצרות מחד, ומהסוציאליזם מאידך: "כל מחשבה שהיא מפקרת את תיקון העולם וסדרי המדינות ופורחת באוויר רוחני לבדה (=הנצרות)... הרי היא מיוסדת בשקר שאין לו רגלים, וכל מחשבה שדבר אין לה עם רוממות הנצחיות, ומתעסקת רק עם סדרי החיים החמריים ותיקוניהם, אפילו אם יהיו בה תוכנים מוסריים (=הסוציאליזם)... סופה להתעכר, מפני קטנותה, ומפני הזוהמא והסרחון שהחיים החמריים לקויים בהם בטבעם, כשהם מנותקים מיסוד חיים נצחיים ותשוקתם" (מוסר הקודש, עמ' קפ). יש כאן הערה נוספת למנהלי המאבק הנוכחי, שהחומר המנותק מהרוח סופו להסריח כי הוא קטן וחלקי. הרב קוק מדמה את הניגשים לתיקונים כלכליים בלבד ל"בני ילדים, שהוא בונה את קליפת החיים בשעה שאינו יודע לבנות את החיים בעצמם" (איגרות הראיה א, עמ' מז).

לעומת המחאה החברתית של היום המתמקדת בטובת הפרט, מעדיף הרב קוק צדק חברתי המתבסס על אחווה לאומית ובינלאומית, מתוך הבנה "שכולנו אחים אנחנו

1. איגרות הראיה א, עמ' מה; ראו גם הרב ישראל הס, "דור הכפירה וצדק סוציאלי באספקלריה של הרב קוק", "זרעים", אב, תשכ"א; ר"ש אבינר, טל אורות, פ' משפטים "צדק כלכלי לפי מן הרב קוק".

חשוון תרצ"ה

אירועים בחיי הראי"ה

מין הרב פועל רבות למען צדק חברתי.

לפניכם כרוז למען העבודה העברית, נושא שהעסיק אותו מאד

לכבוד הכינוס למען העבודה העברית בתל אביב
רב שלום ואימוץ

כינוס מאד נכבד

בשורה טובה היא כינוס הנכבד המקודש ביחוד בשביל מטרתו הרוממה שהיא נתינת פתרון לשאלה הגדולה, העומדת ברום עולמנו בארצנו שהיא שאלת העבודה העברית.

אחים חביבים, אני קורא את הענין הקדוש הזה בשם שאלה רק כדי לשבר את האוזן מה שבאמת הנני מאמין שבעזרת השם יתברך, הפתרון אשר יבוא על ידי התעלומה הנכבדה של הכינוס המכובד, ישפיע בכחו המוסרי האמיץ להודיע ולהודיע שהענין הנעלה הזה איננו בכלל שאלה כלל וכלל.

כולנו כאחד מוכרחים אנו להיות חדורים באותו הרוח הטהור הלאומי שירומם את שאיפתנו גם הפרטית לאותה המדרגה הראויה לעם אחד העומד על נפש לאומו והבונה את ארצו הקדושה לשם שיבת שבותו ולשם הרפאות המוחלטה משברו הנורא, שהוא שבר הגלות, העבודות והשפלות, שהננו רואים יד ד' ורוחו עלינו לטובה, ברוך השם שהננו הולכים ומתקדמים לשים קץ למארה הנוראה הזאת על ידי קיבוץ פזורים ועל ידי התכוננותנו על אדמת קדשנו בצורה מפוארה של גוי איתן כביר כוח וכביר כבוד והוד. לא לנו להכשל בהאבן הנגף של הקטנות הפרטית השוקלת את הענינים במשקלים של מטבעות פעוטות, רק להתרומם עד הגובה של שאיפת הגאולה הכללית שהיא מוכרחת לבוא דוקא על ידי עבודתנו עבודת אחים מישבי הארץ ובוניה בפועל בזיעת אפם ועמל כפיהם.

מלא תקוה אני שנשמת עמינו הטהורה המוארה באור הקודש, מקור הגבורה הטהורה והצדק הנאור, תורה את כולנו יחד, את אחינו נותני העבודה ואת אחינו העובדים, איך לבוא ידי המסילה הישרה שהיא מתאימה למהלך גאולתנו ופדות נפשנו גם יחד. ומכל השדרות תצא נהרה על דרך חיינו והרוח הגדול אשר לעמנו הדורש את יסוד חייו בארץ אבות יאחד את כולנו לרוממם בכבוד יחד עם סגולת עבודתנו המאוחדת, העבודה העברית הטהורה, על כל חלקי בניינו בארץ. חזקו אחים נעלים... להחל ולכלה בהצלחת וברכת ד' השלמה, את מפעלכם הקדוש למען העבודה העברית בארץ ישראל.

אחיהם העומד לשרתכם בכל רגשי האהבה ויקרת כבוד.

א.י. הכהן קוק

מתוך כרוזי ראי"ה קכט, ליקט וערך, יוחנן מ' ישמח ז"ל.

כל יחיד, פועלת היא השמיטה על האומה". הדבר מאפשר לחברה הישראלית להתעלות מעל זיהויו על פי מקצוע ומעמד כלכלי, להזדהות על פי העיסוק התורני והמוסרי (שבת הארץ, שם). הרב מסביר שרוח חכמים נוחה מלווה המחזיר חוב בשביעית משום שהשמיטה מחנכת ש"יש תכלית נשגבה וקניינים יותר נשגבים ויקרים לאדם מקנייני הרכוש" (עין איה, שביעית יד).

על בעלי ההון לנצל את משאביהם להיטיב לאחיהם שיש להם פחות. הרכוש הוא זכות והזדמנות לעשות למען הכלל, וכך מסביר הרב את הברכה למארח, "ויהי נכסיו מוצלחים וקרובים לעיר" (עולת ראייה א, עמ' שע). הוא מצא בברון בנימין רוטשילד דוגמה למופת ולחיקוי (מאמרי הראיה, עמ' 262).

הכסף אמור להיות מבורך גם בתחום הלאומי, "בנין האומה בשלמותה יהי ע"י התאחדות שלשה כוחות ראשיים בהנהגה. כוח הממשלה, שהוא כוח סידור הפעולות, כוח הרוחני, מתורה חכמה ועבודת ד', וכוח הכסף, העושר הנצרך לתכלית הכלל והפרטים" (עין איה, ביכורים לב).

במישור המעשי יש לנו עדות מעניינת של רש"ז שרגאי מראשי הפועל-המזרחי (ניסוחו אושר על ידי הרב), "מבלי לקבוע מהו המשטר החברתי של תורה, יש להניח בוודאות, כי בקיום עקבי של כל חוקי התורה בשטח החברתי והכלכלי, ללא ויתורים ופשרות, לא יוכל המשטר של רכוש להתקיים. כי מצוות התורה ננוסף לזה ה"ועשית הישר והטוב" (דברים ו, יח), שבישראל זהו דין ולא לפני משורת הדין - מצמצם כל כך את הבעלות והזכויות של הרכוש עד שקיומו נעשה לבלתי אפשרי וללא כדאי" (צ' ירון, משנתו של הרב קוק, עמ' 163).

מצאנו גם שהרב קוק הזדעזע מניצול הפועלים במכרה-פחמים על ידי "עשיר שלבו אטום (ה)לועג לכל צדק ומוסר, ויותר נוח לו שבמנהרה יחסר אור ואויר אע"פ שע"ז יתקצרו חייהם של... אלפים אנשים... ואם לפעמים תפול מכרה, ויקברו חיים עובדיה, לא ישים על לב, כי ימצא עבדים אחרים נשכרים" (אגרות הראיה א, עמ' צה).

בשיחה עם מלח סוציאליסט, הדגיש בנו הרבצ"י קוק, שיש להם הרבה במשותף, "התורה בעד פועלים ונגד מנצלים ומדכאים". הוא אף העיר לתלמידיו שהזדהו כ"ימניים", שמבחינה כלכלית-חברתית, השמאל צודק, ומסיבה זאת יחד עם סיבת בנין הארץ בפועל, אף העדיף הרבצ"י את תנועת הפועל-המזרחי על פני המזרחי.²

מבחינה ציבורית, ראה הרב קוק שלוש מחנות אידיאולוגיות בכל חברה: הלאומיים, הדתיים, וההומניסטים (אנשי הצדק והמוסר). לאחר שכבר הצליחה הציונות הדתית להוריד את המחיצה המדומה שהייתה בין הדת לבין הלאומיות, יתכן שהרב קוק היה מאיץ בנו היום שנתמקד בהורדת המחיצה המדומה האחרונה בין הדתי-לאומי לבין המוסרי-הומניסטי.³

הרב ארי יצחק שבט

המרכז התיעודי - "בית הרב"

2. להלכות ציבור, כוזב, מכ"ו בתמוז תש"א; ר"ש אבינר, צבי קודש, עמ' 311-312; "אני שמאלני", באהבה ואמונה, עם ישראל ג, וכן שמעתי מתלמידי הרבצ"י.

3. אורות, עמ' ע, ראו א' שבט, "אתגר הדור": עדכון שם התנועה לדתי-לאומי-מוסרי, צוהר יט (קיץ, תשס"ד), עמ' 146-137.

הרב שבתי שמואלי

פולין, תרס"ב - ירושלים כ"ט מרחשון תש"ן

הרב שבתי שמואלי נולד בפולין, בשנת תרס"ב בעיר סקידל, הסמוכה לגרודנה לאביו הצדיק הרב חנוך הענך זצ"ל, ולאיימו הצדקנית מרת ינטה בריינה ע"ה שהייתה ידועה בצדיקותה וטוב ליבה. שם משפחתו המקורי היה טובולסקי.

הרב חנוך הענך היה מבאי ביתם של הגאונים, ר' משה יהודה רבינוביץ זצ"ל, רבה של הורודנה, רבי שמעון שקופ, ראש ישיבת גרודנה, ומרן ה"חפץ חיים" זצ"ל. מאז נערותו לא נח ולא שקט וחיפש דרכים לחיזוק חומות הדת, להגביר לומדי תורה ושיעורי תורה, ונלחם בעוז למען שמירת השבת. הוא הצטיין באהבת חסד, ובצפייה לגאולה.

לו בעבודה בביתו. היה יוצא ונכנס בבית הרב זצ"ל נכון ודורך לבצע כל בקשה של הרב. הוא היה עד למאורעות הגדולים שהתרחשו באותה תקופה, ניהל התכתבויות בשם הרב זצ"ל וטיפל בסרטיפיקטים להצלת יהודים בתקופת מלחמת העולם הראשונה. בזכות פעילות זאת הועלו רבים מלומדי הישיבה, ביניהם הרב נריה זצ"ל ראש ישיבות בני עקיבא, הרב גולדברג זצ"ל רבה של כפר פינס ועוד רבים וטובים שחייבים היו לו את חייהם.

סבי סיפר לי על מקרה שארע לו עם הרב, סיפור המעיד על עוצם גדולתו של הרב זצ"ל וכך סיפר:

"עקב תפקידי בישיבה נמצאתי הרבה במחיצת מרן הרב זצ"ל, וכמעט יום יום נכנסתי לחדרו הצר הגדוש ספרים, כדי לקבל ממנו חומר שכתב לרבנים, לאישים ולנדיבים. בחרדת קודש הייתי דופק על דלתו דפיקה קלה וממתין לקבלת רשות כניסה. לעיתים, לא חכיתי לרשות כניסה והייתי נכנס בחשאי, כדי לא להפריע לו בלימודו או בעבודת קודשו - כתיבת כתביו או מכתביו. הייתי פותח לאט את הדלת "מתגנב" פנימה ונעצר לידו ללא תזוזה עד שישים לבו אלי. בהמתנה כזו הייתי רואה לפעמים כיצד תוך כמה רגעים היה "בולע" בקריאה דפים שלמים. פעם שכנסנתי אליו כדרכי בקודש, הוא אפילו לא הרגיש בכניסתי ובמשך שעה ארוכה עמדתי לידו וראיתי כיצד הוא לומד בדביקות את מסכת סוכה ובפרק זמן זה הוא "בלע" כמעט את כל המסכת. הדפים "עפו" זה אחרי זה כרוח סערה. זכיתי לראות איש קדוש כמלאך אלוקים, ואם כי, כאמור הייתי שם "בן בית" וראיתי אותו יום יום, ובכל זאת תמיד הרגשתי חרדת קודש במחיצתו ואת עצמי "כחדש" כלפיו. חשתי את יחסו המיוחד כלפי, אשרי שזכיתי לכך... ליהנות מהמעין הגדול הזה של תורה ואורה, קדושה וטהרה, אהבה, וכל מידה טובה. מי ייתן והבושם המעט שהתבשמתי ידבק בזרעי אחרי זכות קדשו תגן על כלוני - אמן.

לימודו היה רב. וגם כתיבתו הייתה רבה מאד ולמרות עיסוקיו הרבים היה פעיל בענייני כלל ישראל, פעמים רבות נפגש עם רבנים, אדמו"רים, ומנהיגי צבור. בהזדמנויות אלו ניצלתי לשמוע את דברי קדשו, הן בדברי תורה והן בשיחות חולין, וכמה כואב שלא תמיד היה תלמיד חכם משכיל, בעל עט שנונה, בכדי לקלוט ולכתוב את הדברים היוצאים מפי קדשו, שהיו כמעטין המתגבר ואוצר בלום". והמשיך סבי ואמר "לפי מיטב זכרוני, לא הכיר הרב זצ"ל צורת מטבע, ופעם אחת הראה לי מטבע של שני גרושים ושאל אותי איזו מטבע זו ומה ערכה? ומעשה שהיה בפורים, בהסב הרב ליד השולחן בסעודת פורים, נגשו אליו שני "שנוררים" אשר למרות ששמשו של הרב לא נתן להם רשות לגשת אליו, הם הצליחו להתגנב אליו ולבקש כסף. הרב הכניס את ידו לכיס והוציא בנקוט (שטר) של חמש ל"ו (סכום גדול מאד אז) ונתן להם. כשעמדו לצאת, התגרו בשמש ואמרו: אתה רואה - הצלחנו לגשת אל הרב וגם נתן לנו מתנה הגונה חמש ל"ו!

השמש לא האמין להם וביקש לראות את השטר, וכשהראו לו את השטר חטף אותו מידיהם ונגש לרב, ואחרי בקשת סליחה הוקן את כל הכסף מכיסו ושמר אותו במקום מסוים, הרב זצ"ל הגיב בשתיקה ובבת צחוק על פניו. קצרה היריעה לספר על עוצם גדולתו ומעשיו של הרב. אנו תפילה, שהמעט הזה שפעל הסבא בביתו, יהיה לזכותו ולזכות צאצאיו עד ביאת וואל צדק - אמן.

נכדו, אברהם מייזליש, נתניה ת"ו

בבית זה זכה הסבא ר' שבתי לגדול וליוק את מידותיו הברכות, באהבת תורה וחסד, אהבת הארץ וצפייה לגאולה באופן הנפלא ביותר. עולמו הרוחני החל להתבסס עת לקחו אביו אל העיר גרודנא, שם החל את לימודיו אצל הרב חיים לייב זופוביץ זצ"ל, ולאחר מכן אצל הגאון רבי שמעון שקופ זצ"ל, בישיבת "שערי תורה", שם עוצבה אגודתו. אצל ענק תורני זה למד מספר שנים ואף זכה להיות בעל תוקע בראש השנה. בגרודנה התוודע לתנועת ה"מזרחי", והקים אגודה שאיתה נמנו כ-30 צעירים ביניהם מר משה בצלאל שפירא, לימים שר בממשלת ישראל, שנבחר ליו"ר הארגון.

אהבתו של הסבא לארץ-ישראל פיעמה בו עוד משחר ילדותו. הוא חלם עליה והרבה להתפלל לזכות ולכונן את עפרה, אהבת הארץ בערה בעצמותיו. לפני שעלה לארץ-ישראל שלחו אביו אל הכהן הגדול בראדיון, שם זכה להיות תקופה קצרה, אך רבת משמעות עבורו. החפץ חיים זצ"ל הצליח להשפיע עליו וכל ימיו חי תחת אותה השפעה, בחרדת קודש היה מזכיר את שמו. הוא דבק בתורתו, ואהבתו לארץ-ישראל התעצמה בהשפעתו של ה"חפץ חיים". משם יצא לארץ ישראל בניסים גדולים, ובכ"ד באייר תרפ"ג דרכו רגליו לראשונה על אדמת הקודש. יום זה צוין במשפחתו כיום חג כל חייו, ובצוואתו ביקש לשמור את היום הזה כיום חג לכל המשפחה, וכך נוהגים אנו עד היום הזה.

לאחר מספר שבועות של שהייה ביפו, עלה לירושלים. כאן מתחיל פרק חדש בחייו, בהדגישו שיום זה הוא יום הולדתו האמיתי. לאחר מספר שבועות בירושלים, הגיע אל מרן הרב קוק זצ"ל עם חברו מגרודנה שפגשו "במקרה" ברחוב, הרב אריה בויארסקי ז"ל. באותה פגישה הוצע להם להיות התלמידים הראשונים של הישיבה העומדת להיפתח, ובהסכימם להצעה, זכו להיות התלמידים הראשונים של ישיבת "מרכז הרב". לאחר נישואיו, התמנה למזכיר בישיבה, תפקיד אותו מילא בנאמנות רבה, ובמסירות נפש ממש כשישים שנה. את משפחתו שיתף בעבודתו הקדושה, ובני הבית נרתמו לסייע

בוס תחומים
למשפחה שמואלי הי"ו
על מסירת אביהם וראש המשפחה
סראשוני תלמידי הישיבה, בני כספים
ובי-לבם, אהב ישראל וארץ ישראל

ר' שבתי שמואלי ז"ל

בית חנוך הענך טובולסקי ז"ל
שישים סמוכרי הישיבה במסירות ותאבנות
למקלה ב-60 שנה
המנים יתום אהבם עם קאר אבלי ציון וירושלים
והם תוספו לראבת עזר

ישיבת מרכז הרב
ירושלים

הלווייתו התקיימה אמתל, יום כי' כ"ט חשוון תש"ן
בירושלים
השבעה: חזן דניאל חצוב, ק"ת כ"ט
ירושלים

מודעת אבל של ישיבת "מרכז הרב" בעיתון "הצופה"

עלון חודשי בהוצאת "בית הרב"
רח' הרב קוק 9 ת.ד. 6275, ירושלים 91062
טל: 02-6242908, פקס: 02-6232560
betharav@zahav.net.il www.moreshet.co.il/beit-harav
ניתן לקרוא את העלון "מגד ירחים" גם באתר: www.yeshiva.org.il
עריכה: שושנה רייך עיצוב גרפי: ש. יוסטמן